

Var femte sjukhuspatient undernär

Var femte patient på europeiska sjukhus lider av undernäring, och i äldreboenden är undernäring ännu vanligare. Siffrorna för Sverige är likartade. Nu ska EU prioritera kampen mot undernäringen, men Sverige har halkat efter.

Drygt 20 procent av patienterna på europeiska sjukhus lider av undernäring, och ytterligare lika många befinner sig i riskzonen. På äldreboenden är situationen ännu värre. Där är omkring 60 procent av de boende undernärda eller riskerar att bli det.

Det visar en europeisk punktprevalensmätning, som redovisades på riksstämman på torsdagen. Mätningen ge-

nomförs en bestämd dag varje år, inom ramen för initiativet Nutrition Day.

Siffrorna för Sverige är ungefär desamma och lika alarmerande. Det säger Tommy Cederholm, professor i klinisk nutrition vid Akademiska sjukhuset i Uppsala:

– Detta innebär att cirka 30 procent av alla svenskar över 70 år är undernärda eller riskerar att bli det. Andelen undernärda är högst på äldreboenden och sjukhus.

– Men räknat i absoluta tal bor det stora flertalet undernärda svenskar i hemmet, vilket gör det svårt att nå dem. Många av dem läggs dock in på sjukhus någon gång under ett år. Då kan man använda sjukhusvistelsen för att iden-

»Det handlar om att få åldras med värdighet«, säger professor Tommy Cederholm.

tifiera problemet och påbörja behandling.

Att identifiera och behandla undernäring ges dock inte särskilt hög prioritet på svenska sjukhus. En enkätundersökning bland läkare, sjuksköterskor och dietister

visar att de flesta är medvetna om vad som bör göras, men att detta sällan görs.

En bedömning av patientens näringstillstånd vid inskrivning görs exempelvis bara i cirka 20 procent av fallen, en beräkning av patientens näringsbehov bara i 30

procent av fallen, och så vidare.

Ett hinder för förbättringar kan vara okunskap, men Tommy Cederholm ser det också som ett ledningsproblem:

– Det finns en bristande insikt om problemet med undernäring hos ledningar på olika nivåer, från klinik- och sjukhusledning till politiska beslutsfattare.

– Bakom den låga prioriteringen kan också finnas underliggande föreställningar om att det handlar om gamla människor som ändå ska dö snart. Men det finns studier som visar att man kan förbättra patienternas funktion med enkla nutritionsmetoder. Det handlar om att få äldre med värdighet.

I oktober 2008 beslöt EU-parlamentet att göra kampen mot undernäring till ett prioriterat hälsopolitiskt mål för den kommande mandatperioden, jämsides med kampen mot fetma.

ESPEN, det europeiska sällskapet för klinisk nutrition, har i år startat en kampanj runt en europeisk aktionsplan. Ett av målen är att få in nutrition i grundutbildningen för all vårdpersonal. Det berättar Olle Ljungqvist, professor i kirurgi vid Universitetssjukhuset i Örebro och ordförande i ESPEN.

– Vi vill också att alla sjukhuspatienter ska genomgå nutritionsscreening, och att nutritionsackreditering ska bli ett krav för alla vårdinrättningar. Och vi ser nu att nutrition klättrar högre upp på agendan i Europa.

Flera europeiska länder, bland annat Danmark, har nu lyft frågan till rikspolitisk nivå. Men Sverige släpar efter. Torsten Mossberg från Socialstyrelsen efterlyste vid symposiet ett initiativ från regeringen:

– Jag anser att regeringen måste ta initiativ till en nationell handlingsplan mot undernäringen, som tar upp frågorna om utbildning, rekommendationer och att åter göra nutrition till en medicinsk specialitet.

Miki Agerberg

Våldtäkt som krigsstrategi:

Ingen ljusning i Kongo-Kinshasa

Tusental efter tusental kvinnor i östra Kongo-Kinshasa våldtas av utländska och inhemska milisgrupper. Denis Mukwege, flerfaldigt internationellt prisbelönt gynekolog, ser ingen ljusning.

Offentliga våldtäkter på kvinnor – men också på barn och män – är en krigsstrategi som slår hårt mot det civila samhället i östra Kongo-Kinshasa. Här har läkaren Denis Mukwege sin verksamhet på Panzisjukhuset i Bukavu, som enligt massmediuppgifter ska vara ett av Afrikas bästa specialistsjukhus inom gynekologi och obstetrik. Det ligger i närheten av gränsen mot Rwanda och har under loppet av tio år behandlat cirka 30 000 kvinnor som utsatts för grovt sexuellt våld.

Mukwege rapporterar statistiska fakta: 80 procent av de behandlade kvinnorna uppger att de våldtagits av beväpnade män ur styrkor som talat utländska språk, 15 procent att de våldtagits av beväpnade män som talat något av de inhemska språken. 5 procent har våldtagits av män i närsamhället: grannen, familjen, lärare/skolpersonal.

Våldtäkterna utförs offentligt, med barn, makar och grannar närvarande.

Denis Mukwege, prisbelönt gynekolog, som kämpar mot de krigandes våldtäktsstrategi.

– Förövarna iscensätter en föreställning som leder till att förtroenden mellan människor slås sönder, säger Denis Mukwege, i april utsedd till »Årets afrikan« av den nigerianska tidningen Daily Trust, och som i fjol fick Olof Palme-priset för sina humanitära insatser.

Hans erfarenhet är att varje armégrupp – utländsk eller inhemsk – har sin egen teknik att utföra dåden, som är »sanktionerade någonstans ifrån«.

– **Gevärspipor förs in** i vagina, och förövarna kan till och med tillsätta kaustiksoda för att göra situationen värre. Det handlar om skador på urinblåsa, rektum och inre

organ, säger Denis Mukwege, som på stämmans första dag föreläste om fistelkirurgi.

De psykologiska effekterna av en sådan behandling blir minst lika stora som de fysiska. Men även mer banala åkommor, som klamydia, kan obehandlade leda till lidande och infertilitet, påtalar Denis Mukwege, som fräschar upp åhörarnas förståelse av att sexuellt våld som krigsstrategi inte är förbehållet sårbara afrikanska samhällen.

– Metoden användes under Balkankriget. I Bosnien blev ett stort antal kvinnor utsatta för våld, säger Denis Mukwege.

Till skillnad från i Bosnien finns i östra Kongo-Kinshasa stora ekonomiska intressen i diamanter och kobolt, det senare en metall som används i laddningsbara batterier för mobiltelefoner och bärbara datorer. FN har inte gett mandat att stoppa förödelser i östra Kongo-Kinshasa.

– Det finns ingen riktig vilja att stoppa den här krisen. Vi har under 15 år haft 17 000 FN-soldater närvarande. Det har inte lett till någon förbättring, säger Denis Mukwege.

I ett av världens mest naturfyndighetsrika områden dör ett av fem barn före 5 års ålder.

Marie Närlid

Varje år dör ett helt Falun i vårdrelaterade infektioner

Enligt Statistiska centralbyråns uppgifter bodde 36 447 människor i Falu kommun i december 2005. Lika många dör varje år i vårdrelaterade infektioner i hela Europa.

Människor motsvarande ett helt Irland infekteras men klarar sig med livet i behåll.

Men i Sverige har de vårdrelaterade infektionerna faktiskt minskat, från 11,3 procent av de inlaggande

patienterna våren 2008 till 9,7 procent ett år senare, enligt Sveriges Kommuner och landstings punktprevalensmätningar. Detta redogjorde Dag Ström, ledare för SKL:s patientsäkerhetsprojekt, för på torsdagen på riksstämmans stora scen.

»I Sverige har de vårdrelaterade infektionerna minskat«, berättade Dag Ström, SKL, på riksstämman.

Men arbetet måste fortsätta, sa Dag Ström, inte minst för att frigöra de vårdplatser som upptas av att patienter vårdas på

grund av vården.

– Vi måste erkänna att vi är en högriskverksamhet!

Sara Gunnarsdotter